

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. ректора Сумського державного
педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

_____ **Юрій ЛЯННОЙ**

введено в дію наказом № 267
22 червня 2026 року

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
«УКРАЇНСЬКА МОВА В СТАРШІЙ ШКОЛІ: НОВІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ»

УХВАЛЕНО

рішенням Вченої ради університету
протокол № 12 від 22 червня 2026 р.

Суми 2026

Розробники:

1. Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
(Олена СЕМЕНОГ, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки)

Напрямок підвищення кваліфікації:

Реалізація Державного стандарту профільної середньої освіти педагогічними працівниками, які викладають українську мову / інтегровані курси / вибіркові освітні компоненти в старшій профільній школі, з урахуванням академічного й професійного спрямувань, профільного вибору, основного й поглибленого рівнів навчання, індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації:

Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти, «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025 № 1452.

Термін дії програми: 22 червня 2026 р. – 22 червня 2031 р.

Рецензенти:

Леся ГАПОН, кандидат філологічних наук, консультант мовно-літературної галузі Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу, старший викладач, викладач української мови Галицького фахового коледжу ім. В'ячеслава Чорновола;

Тетяна ДЯТЛЕНКО, учитель вищої категорії, учитель-методист, кандидат педагогічних наук, учитель української мови та літератури Ліцею № 34 імені Віктора Максименка Подільського району, м. Київ;

Програма затверджена на засіданні Вченої ради університету протокол № 12 від 22 червня 2026 р.

Семеног О., 2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Програму підвищення кваліфікації розроблено відповідно до сучасних викликів реформування старшої школи, упровадження Державного стандарту профільної середньої освіти та потреби оновлення змісту мовно-літературної освіти у старшій профільній школі в умовах академічного й професійного спрямування навчання.

Профільна середня освіта передбачає поглиблене / професійно орієнтоване вивчення споріднених навчальних предметів або інтегрованих курсів, забезпечує академічне або професійне спрямування та орієнтує освітній процес на усвідомлений вибір здобувачами освіти подальшої освітньої, професійної та життєвої траєкторії. Мовно-літературна галузь має особливе значення для профільної середньої освіти, оскільки формує здатність здобувачів освіти працювати з різними видами інформації, критично читати, інтерпретувати й оцінювати тексти, створювати власні висловлення, аргументувати позицію, брати участь у діалозі та відповідально діяти в реальному й цифровому комунікативному середовищі.

Українська мова в старшій профільній школі є засобом формування компетентного мовця, критичного читача, автора усних, письмових і цифрових текстів, учасника академічної, громадянської, професійно орієнтованої та міжкультурної комунікації. Українська мова є також чинником утвердження національної ідентичності, громадянської єдності, культурної пам'яті, особистісного та професійного самовираження здобувачів освіти. Навчання української мови має забезпечувати поглиблення мовної, мовленнєвої, читацької, текстотвірної, дослідницької, інформаційно-цифрової та соціокультурної компетентностей старшокласників, розвиток їхньої мовної стійкості, культури аргументації, академічної доброчесності й відповідального ставлення до державної мови.

Програма враховує структуру профільної середньої освіти: профільно-адаптаційний цикл (10-й рік навчання) і профільний цикл (11–12-й роки навчання), потребу надолуження освітніх втрат, формування індивідуальної освітньої траєкторії, організацію навчання в змінних групах та можливість вивчення української мови на основному й поглибленому рівнях. Увагу приділено переходу від Державного стандарту Типової освітньої програми до навчальної програми до освітнього дизайну заняття, добору текстів і медіатекстів, проєктуванню дослідницьких і проєктних завдань, розвитку академічного мовлення, аргументації, цифрової комунікації та інструментів оцінювання.

Розроблення програми актуалізується запитом педагогічних працівників щодо практичного впровадження Державного стандарту профільної середньої освіти, оновлення змісту навчання української мови в старшій профільній школі, розроблення навчальної програми, календарно-тематичного планування, проєктування сучасного уроку /навчального модуля, добору компетентісно орієнтованих завдань, організації дослідницького, проблемно орієнтованого, проєктного й текстоцентричного навчання, розвитку академічного письма, читацької

грамотності, критичного мислення, медіаграмотності, цифрової етики, мовної стійкості та культури відповідальної комунікації.

Програму розроблено з урахуванням положень законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту профільної середньої освіти, Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти, Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», чинних навчальних програм з української мови для старшої школи, сучасних підходів до мовної освіти, формування ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти.

Цільова група

Учителі української мови і літератури закладів загальної середньої освіти, педагогічні працівники, які викладають навчальні предмети / інтегровані курси / вибіркові освітні компоненти в старшій профільній школі, керівники та заступники керівників закладів освіти, консультанти центрів професійного розвитку педагогічних працівників, керівники професійних спільнот учителів-словесників, які координують оновлення змісту мовної освіти й методичну роботу педагогічних працівників.

Обсяг

30 годин / 1 кредит ЄКТС, з них: 8 годин – лекційні заняття, 16 годин – практична робота, 4 години – самостійна робота, 2 години – контрольні заходи.

Особливості організації освітнього процесу за програмою

№	Позиція	Зміст
1.	Тривалість курсу	6 робочих днів або інший графік, визначений суб'єктом підвищення кваліфікації з урахуванням загального обсягу 30 годин
2.	Форма підвищення кваліфікації	Дистанційна синхронно-асинхронна
3.	Мета підвищення кваліфікації	Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників щодо реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти в мовно-літературній освітній галузі; проектування компетентнісно орієнтованого навчання української мови у старшій профільній школі на основному та поглибленому рівнях, добору змісту, текстів, медіатекстів, цифрових ресурсів, дослідницьких і проєктних завдань, інструментів оцінювання та професійної рефлексії.

№	Позиція	Зміст
4.	Завдання підвищення кваліфікації	Поглибити розуміння вимог Державного стандарту профільної середньої освіти до мовно-літературної освітньої галузі; удосконалити вміння проектувати зміст навчання української мови у старшій профільній школі з урахуванням академічного і професійного спрямування, основного і поглибленого рівнів навчання, профільного вибору та індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти; розвинути здатність розробляти фрагменти навчальної програми, календарно-тематичного планування, уроку /навчального модуля; удосконалити навички застосування компетентнісного, дослідницького, проблемно орієнтованого, проектного й текстоцентричного підходів у навчанні; розвинути вміння добирати тексти, медіатексти, цифрові ресурси й завдання для формування академічного мовлення, культури аргументації, читацької грамотності, медіаграмотності та мовної стійкості старшокласників; удосконалити практики оцінювання, цифрової комунікації, академічної доброчесності та професійної рефлексії.

5.	Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	A1. Мовно-комунікативна компетентність - здатність ефективно комунікувати державною мовою, формувати й розвивати у здобувачів профільної середньої освіти вміння слухати, читати, говорити, писати, взаємодіяти в усній, письмовій і цифровій формах, дотримуватися норм сучасної української літературної мови, мовленнєвого етикету, академічної доброчесності та культури відповідальної комунікації. A2. Предметно-методична компетентність - здатність моделювати зміст навчання української мови відповідно до вимог Державного стандарту профільної середньої освіти, реалізовувати компетентнісний, діяльнісний, текстоцентричний, комунікативний, інтегрований, дослідницький підходи; добирати ефективні методи, прийоми, тексти, медіатексти, завдання й види навчальної діяльності для розвитку мовної, мовленнєвої, читацької та дослідницької компетентностей учнів з урахуванням їхніх освітніх потреб, профільного вибору та індивідуальних освітніх траєкторій. A3. Інформаційно-цифрова компетентність - здатність використовувати цифрові ресурси, медіатексти, електронні освітні інструменти та сервіси для організації навчання української мови в старшій профільній школі, формування читацької грамотності, критичного мислення, медіаграмотності, цифрової етики, академічної доброчесності та безпечної комунікації в реальному й цифровому середовищі. Б3. Компетентність педагогічного партнерства - здатність організовувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію з учнями, підтримувати культуру діалогу, співпраці, взаємоповаги, академічної дискусії, відповідальної комунікації, створювати умови для активної участі здобувачів у читанні, дослідженні, обговоренні, інтерпретації, аргументації та створенні власних текстів. Г3. Оцінювально-аналітична компетентність - здатність здійснювати формувальне, поточне й підсумкове оцінювання результатів навчання української мови у старшій профільній школі,
----	--	--

№	Позиція	Зміст
		аналізувати навчальний поступ учнів, розробляти критерії, рубрики й інструменти оцінювання мовленнєвої, читацької, текстотвірної та дослідницької діяльності, надавати конструктивний зворотний зв'язок, здійснювати педагогічну рефлексію та коригувати освітній процес відповідно до результатів навчання.
6.	Очікувані результати навчання	Після завершення програми слухачі зможуть: аналізувати вимоги Державного стандарту профільної середньої освіти до мовно-літературної освітньої галузі, співвідносити зміст навчання української мови з очікуваними результатами, групами результатів навчання, профілем і рівнем опанування предмета; проєктувати фрагмент навчальної програми, календарно-тематичного планування, уроку /заняття або навчального модуля з української мови для старшої школи; розробляти компетентісно орієнтовані, дослідницькі, проблемно орієнтовані та проєктні завдання; добирати тексти, медіатексти й цифрові ресурси відповідно до профілю навчання, основного /поглибленого рівня та освітніх потреб здобувачів освіти; створювати інструменти оцінювання, фрагменти навчальних матеріалів і методичне портфоліо для роботи в старшій профільній школі.
7.	Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації	Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою. Поточна робота – 20 балів; практичні завдання – 40 балів; портфоліо слухача – 20 балів; підсумковий тест / захист практичного продукту – 20 балів. Прохідний бал – 70. Критерії оцінювання: відповідність виконаних завдань меті програми; коректність застосування сучасних підходів до навчання; практична цінність розроблених матеріалів; методична доцільність добору текстів і завдань; відповідність матеріалів основному /поглибленому рівню навчання та профільному спрямуванню; якість мовного й технічного оформлення; здатність до рефлексії та професійного самовдосконалення.

№	Позиція	Зміст
8.	Інші особливості виконання програми	Програма має практикоорієнтований характер і реалізується з використанням дистанційної платформи, цифрових ресурсів, інтерактивних практичних завдань, роботи в малих групах, аналізу професійних кейсів, педагогічної рефлексії та підсумкового захисту практичного продукту. У межах курсу слухачі працюють із положеннями Державного стандарту профільної середньої освіти, Типової освітньої програми, фрагментами чинних навчальних програм з української мови, текстами, медіатекстами, завданнями для основного й поглибленого рівнів, інструментами оцінювання та матеріалами для проєктування навчання в старшій профільній школі.
9.	Документ про підвищення кваліфікації	Свідоцтво / сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка
10.	Вартість	850 грн або відповідно до затвердженого кошторису суб'єкта підвищення кваліфікації
11.	Забезпечення освітнього процесу	Комп'ютерна техніка або ноутбук, вебкамера, мікрофон, доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа СумДПУ імені А.С.Макаренка, сервіси відеозв'язку Zoom / Google Meet, цифрові інструменти для спільної роботи з текстами, доступ до нормативних документів, Державного стандарту профільної середньої освіти, чинних навчальних програм, електронних освітніх ресурсів і матеріалів курсу.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Індекси компетентностей	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. НОРМАТИВНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ						
Тема 1.1. Державний стандарт профільної середньої освіти і мовно-літературна освітня галузь: цілі, цикли, профілі, результати навчання	A1; A2; ГЗ	1	1	0	0	2
Тема 1.2. Типова освітня програма, модельні / навчальні програми календарно-тематичне планування з української мови в 10-12 класах	A2; ГЗ	1	2	1	0	4
Тема 1.3. Індивідуальна освітня траєкторія, профорієнтація і кар'єрне консультування засобами української мови	A1; A2; БЗ	1	1	1	0	3
Разом за модулем 1		3	4	2	0	9
МОДУЛЬ 2. УКРАЇНСЬКА МОВА В СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ: ЗМІСТ, ПІДХОДИ, ОСВІТНІЙ ДИЗАЙН						
Тема 2.1. Українська мова на основному й поглибленому рівнях: змістові акценти, очікувані результати, профільна спрямованість	A1; A2; ГЗ	1	2	1	0	4
Тема 2.2. Сучасний урок української мови: компетентнісний, діяльнісний, текстоцентричний, комунікативний, дослідницький, проблемно орієнтований підходи	A1; A2; БЗ; ГЗ	1	2	0	0	3
Тема 2.3. Учнівський дослідницький проєкт, академічне мовлення, аргументація, мовленнєві продукти старшокласників	A1; A2; АЗ; БЗ; ГЗ	1	2	0	0	3
Разом за модулем 2		3	6	1	0	10
МОДУЛЬ 3. ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ПОРТФОЛІО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ						
Тема 3.1. Читацька грамотність, критичне мислення, медіаграмотність, цифрова етика й безпечна комунікація в старшій профільній школі	A1; A2; АЗ; БЗ	1	2	0	0	3

Тема 3.2. Оцінювання результатів навчання української мови: критерії, рубрики, зворотний зв'язок, самооцінювання і взаємооцінювання	A2; A3; ГЗ	1	3	0	0	4
Тема 3.3. Методичне портфоліо вчителя української мови: навчальна програма, урок / модуль, проєкт, інструмент оцінювання	A1; A2; A3; БЗ; ГЗ	0	1	1	0	2
Разом за модулем 3		2	6	1	0	9
Підсумкові заходи	A1; A2; A3; БЗ; ГЗ	0	0	0	2	2
Усього		8	16	4	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1

НОРМАТИВНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 1.1. Державний стандарт профільної середньої освіти і мовно-літературна освітня галузь: цілі, профілі, результати навчання

Теоретична складова (1 год)

Державний стандарт профільної середньої освіти як нормативна основа організації навчання української мови в старшій профільній школі. Мета, ціннісні орієнтири, ключові компетентності й наскрізні вміння здобувачів освіти. Профільно-адаптаційний цикл (10-й рік навчання) і профільний цикл (11–12-й роки навчання). Академічне і професійне спрямування профільної середньої освіти. Основний і поглиблений рівні навчання української мови. Мовно-літературна освітня галузь і формування компетентного мовця, критичного читача, автора, дослідника й відповідального учасника комунікації.

Практична складова (1 год.)

Аналіз вимог Державного стандарту профільної середньої освіти до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти в мовно-літературній освітній галузі. Укладання короткої карти відповідності: результат навчання - зміст – мовленнєвий /дослідницький продукт - інструмент оцінювання.

Тема 1.2. Типова освітня програма, модельні/ навчальні програми й календарно-тематичне планування з української мови

Теоретична складова (1 год)

Типова освітня програма для старшої профільної школи, освітня програма закладу освіти, модельна навчальна програма, навчальна програма і календарно-тематичне планування як взаємопов'язані інструменти реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти. Академічна свобода вчителя в доборі текстів, медіатекстів, видів навчальної діяльності, профільно орієнтованих завдань, рівня складності й способів оцінювання. Узгодження змісту навчання української мови з очікуваними результатами, профілем навчання, освітніми потребами здобувачів освіти та індивідуальними освітніми траєкторіями.

Практична складова (2 год.)

Аналіз фрагментів навчальних програм з української мови для старшої школи на рівні стандарту і профільному рівні. Виокремлення мовної, мовленнєвої, соціокультурної, діяльнісної та дослідницької складових. Розроблення фрагмента навчальної програми або календарно-тематичного планування до обраної теми з урахуванням профілю, основного /поглибленого рівнів навчання, очікуваних результатів, видів діяльності та інструментів оцінювання.

Самостійна складова (1 год.)

Підготовка фрагмента навчальної програми або календарно-тематичного планування для обраного класу старшої школи з урахуванням основного / поглибленого рівня навчання, профільного спрямування та очікуваних результатів.

Тема 1.3. Індивідуальна освітня траєкторія, профорієнтація і кар'єрне консультування засобами української мови

Теоретична складова (1 год.)

Індивідуальна освітня траєкторія здобувача профільної середньої освіти. Вибір профілю навчання, змінні групи, освітні компоненти різного рівня складності. Українська мова як ресурс самопізнання, професійного самовизначення, особистісного та професійного самовираження здобувачів освіти. Кар'єрно орієнтовані мовленнєві ситуації на уроках української мови. Розвиток умінь самопрезентації, аргументації, академічного й професійно орієнтованого письма.

Практична складова (1 год.)

Моделювання завдань із кар'єрним і профорієнтаційним змістом: мотиваційний лист, резюме, самопрезентація, інтерв'ю, публічний виступ, електронний лист, портфоліо досягнень. Аналіз вимог академічної доброчесності у використанні джерел, створенні власних текстів і підготовці мовленнєвих продуктів. Розроблення короткого фрагмента заняття, що поєднує мовну тему, професійно орієнтовану ситуацію, текст / медіатекст і рефлексію.

Самостійна складова (1 год.)

Підготовка фрагмента кар'єрно орієнтованого завдання з української мови для старшої профільної школи: мотиваційного листа, самопрезентації, резюме, портфоліо досягнень або публічного виступу з визначенням очікуваних результатів, критеріїв оцінювання та можливостей застосування в академічному чи професійному спрямуванні навчання.

МОДУЛЬ 2

УКРАЇНСЬКА МОВА В СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ: ЗМІСТ, ПІДХОДИ, ОСВІТНІЙ ДИЗАЙН

Тема 2.1. Українська мова на основному й поглибленому рівнях: змістові акценти, очікувані результати, профільна спрямованість

Теоретична складова (1 год)

Особливості навчання української мови на основному й поглибленому рівнях в старшій профільній школі. Функційне вивчення мовної системи в різних стилях, жанрах, сферах і ситуаціях спілкування. Академічне, публічне, офіційно-ділове, медійне та професійно орієнтоване мовлення старшокласників. Профільна спрямованість змісту української мови з урахуванням філологічного, суспільно-гуманітарного, природничого, технологічного, мистецького, підприємницького та інших профілів. Українська мова як інструмент навчання, професійного самовизначення, громадянської участі, культурного самовираження та відповідальної комунікації здобувачів освіти.

Практична складова (2 год.)

Добір текстів і медіатекстів для навчання української мови на основному й поглибленому рівнях. Проектування завдань на аналіз мовних явищ у тексті, створення первинних і вторинних текстів, стилістичне редагування, аргументацію, підготовку публічного виступу, дискусії, коментаря, аналітичної нотатки. Адаптація змісту, текстового матеріалу й видів навчальної діяльності до профілю навчання, рівня складності та освітніх потреб здобувачів освіти.

Самостійна складова (1 год.)

Добір тексту / медіатексту до обраної теми української мови для старшої профільної школи та розроблення до нього системи завдань для основного або поглибленого рівня навчання з урахуванням профільної спрямованості, очікуваних результатів і способів оцінювання.

Тема 2.2. Сучасний урок української мови: компетентнісний, діяльнісний, текстоцентричний, дослідницький і проблемно орієнтований підходи

Теоретична складова (1 год)

Сучасний урок української мови в старшій профільній школі як простір роботи з текстом, інформацією, проблемою, комунікацією та мовленнєвим продуктом. Компетентнісний і діяльнісний підходи у формуванні здатності діяти в реальних академічних, професійних і соціальних комунікативних ситуаціях. Текстоцентричний підхід: текст як джерело інформації, культурних смислів, мовних спостережень, аргументації й створення власного висловлення. Дослідницький і проблемно орієнтований підходи у розвитку критичного мислення, самостійності, формуванні

умінь працювати з джерелами, формулювати проблему, обґрунтовувати позицію та створювати навчальний продукт.

Практична складова (2 год.)

Перетворення традиційної справи на компетентісно орієнтоване завдання для старшокласників. Проектування фрагмента уроку за логікою: проблема / текст – мовне спостереження – дослідження – аргументація – комунікація – продукт – рефлексія. Добір методів: дискусія, дебати, кейс, мовленнєвий експеримент, редагування, коментоване читання, робота з джерелами, мініпроект. Визначення очікуваних результатів, критеріїв оцінювання й можливостей диференціації завдань для основного та поглибленого рівнів.

Тема 2.3. Учніський дослідницький проєкт, академічне мовлення, аргументація й мовленнєві продукти старшокласників

Теоретична складова (1 год)

Учніське мовознавче, соціолінгвістичне, медіалінгвістичне або міждисциплінарне дослідження як форма поглибленого навчання української мови. Академічне мовлення старшокласників: теза, аргумент, доказ, покликання на джерело, цитування, переказ, анотація, конспект, тези, есе, дослідницька робота, презентація. Культура аргументації, логіка побудови усного й письмового висловлення. Академічна доброчесність і відповідальне використання інформації в дослідницькій та проєктній діяльності.

Практична складова (2 год.)

Проектування теми учнівського дослідницького проєкту та плану його реалізації. Розроблення завдань на формулювання проблеми, добір джерел, аналіз мовного матеріалу, побудову аргументації, підготовку усної презентації або письмового дослідницького продукту. Створення критеріїв оцінювання дослідницького проєкту, академічного тексту або мовленнєвого продукту старшокласників. Обговорення можливостей представлення результатів учнівського дослідження у форматі виступу, постера, презентації, аналітичної довідки, есе або цифрового продукту.

МОДУЛЬ 3

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ПОРТФОЛІО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тема 3.1. Читацька грамотність, критичне мислення, медіаграмотність, цифрова етика й безпечна комунікація в старшій профільній школі

Теоретична складова (1 год)

Читацька грамотність як здатність старшокласника розуміти, інтерпретувати, аналізувати, оцінювати й використовувати тексти для навчальних, суспільних, професійних і життєвих потреб. Робота з текстовою, графічною, числовою, візуальною, аудіальною та відеоінформацією. Критичне мислення: розрізнення фактів і суджень, виявлення позиції автора, оцінювання доказовості аргументів, надійності джерел, розпізнавання маніпуляцій і пропаганди. Медіаграмотність, цифрова етика, безпечна комунікація й академічна доброчесність у роботі з інформацією.

Практична складова (2 год.)

Аналіз медіатекстів, інфографіки, цифрових повідомлень, публічних виступів, навчальних відео, сторінок електронних ресурсів із погляду достовірності, мовного оформлення, комунікативної доцільності та етичності. Розроблення завдань на критичне читання, трансформацію інформації, аргументацію, редагування цифрового повідомлення, створення власного тексту або мультимедійного продукту. Добір тексту /медіатексту для учнів старшої профільної школи та розроблення завдань на критичне оцінювання інформації, мовний аналіз, аргументацію й створення власного висловлення.

Тема 3.2. Оцінювання результатів навчання української мови: критерії, рубрики, зворотний зв'язок, самооцінювання і взаємооцінювання

Теоретична складова (1 год)

Оцінювання результатів навчання в старшій профільній школі. Формувальне, поточне й підсумкове оцінювання. Оцінювання обов'язкових і вибіркового освітніх компонентів, основного й поглибленого рівнів навчання. Групи результатів мовно-літературної освітньої галузі: усна взаємодія, робота з текстом, письмова взаємодія, дослідження мовлення. Критерії, рубрики, чек-листи, картки самооцінювання й взаємооцінювання, рефлексивні запитання, мініпортфоліо як інструменти підтримки навчального поступу здобувачів освіти. Застосування цифрових інструментів для оцінювання, самооцінювання, взаємооцінювання та надання конструктивного зворотного зв'язку.

Практична складова (3 год.)

Розроблення критеріїв, рубрик і чек-листів для оцінювання есе, публічного виступу, дискусії, презентації, дослідницького проекту, мовного аналізу тексту,

цифрового повідомлення. Співвіднесення навчальних завдань із групами результатів мовно-літературної освітньої галузі, очікуваними результатами, профілем навчання та рівнем опанування предмета. Аналіз навчального поступу здобувачів освіти й коригування освітнього процесу відповідно до результатів навчання. Моделювання інструментів формувального оцінювання для основного й поглибленого рівнів навчання української мови. Обговорення способів поєднання оцінювання результату, процесу навчання, рефлексії та індивідуального поступу старшокласників.

Тема 3.3. Методичне портфоліо вчителя української мови: навчальна програма, урок / модуль, проєкт, інструмент оцінювання

Практична складова (1 год.)

Методичне портфоліо як засіб професійної рефлексії та демонстрації готовності вчителя до реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти. Визначення структури портфоліо: фрагмент навчальної програми або календарно-тематичного планування, фрагмент уроку / навчального модуля, добірка текстів / медіатекстів, компетентісно орієнтоване завдання, тема учнівського дослідницького проєкту, інструмент оцінювання, професійна рефлексія. Укладання фрагмента методичного портфоліо слухача та підготовка до його презентації.

Самостійна складова (1 год.)

Завершення методичного портфоліо та підготовка короткої професійної рефлексії щодо можливостей використання розроблених матеріалів в освітньому процесі старшої профільної школи.

Підсумкові заходи – 2 год.

Презентація індивідуального або групового практичного продукту слухачів: фрагмента навчальної програми, календарно-тематичного планування, уроку / навчального модуля з української мови для старшої профільної школи, теми учнівського дослідницького проєкту та плану його реалізації, системи завдань до тексту / медіатексту, рубрики оцінювання або фрагмента методичного портфоліо.

Обговорення практичної цінності розроблених матеріалів, їх відповідності Державному стандарту профільної середньої освіти, принципам Нової української школи, профільному спрямуванню, основному / поглибленому рівню навчання, компетентісному, діяльнісному, текстоцентричному, дослідницькому й комунікативному підходам. Рефлексія професійного зростання слухачів, визначення можливостей використання розроблених матеріалів в освітньому процесі старшої профільної школи.

Очікувані результати опанування змісту програми

Очікувані результати опанування змісту програми охоплюють:

знання й розуміння:

- сутності Державного стандарту профільної середньої освіти, його цілей, ціннісних орієнтирів, циклів, спрямувань, вимог до результатів навчання та потенціалу мовно-літературної освітньої галузі;
- логіки переходу від Державного стандарту й типової освітньої програми до модельної / навчальної програми, календарно-тематичного планування, уроку або навчального модуля;
- особливостей навчання української мови на основному й поглибленому рівнях у старшій профільній школі;
- груп результатів мовно-літературної освітньої галузі: усна взаємодія, робота з текстом, письмова взаємодія, дослідження мовлення;
- принципів компетентнісного, дослідницького, проєктного, проблемно орієнтованого, текстоцентричного й комунікативного навчання української мови;
- підходів до формувального, поточного й підсумкового оцінювання результатів навчання української мови в старшій профільній школі.

уміння:

- аналізувати вимоги Державного стандарту профільної середньої освіти й співвідносити їх зі змістом навчання української мови;
- розробляти фрагмент навчальної програми, календарно-тематичного планування, уроку або навчального модуля з української мови в старшій школі;
- добирати тексти, медіатексти, цифрові ресурси, комунікативні й кар'єрно орієнтовані ситуації відповідно до мети, очікуваних результатів, профілю навчання, основного /поглибленого рівня та освітніх потреб здобувачів освіти;
- проєктувати компетентнісно орієнтовані, дослідницькі, проєктні й проблемно орієнтовані завдання для старшокласників;
- створювати критерії, рубрики, чек-листи, завдання для самооцінювання й взаємооцінювання мовленнєвих, читацьких, текстотвірних, дослідницьких і цифрових продуктів здобувачів освіти;
- формувати методичне портфоліо вчителя української мови для реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти;

цінності та ставлення:

- усвідомлення української мови як чинника національної ідентичності, громадянської єдності, академічного й професійного самовираження старшокласників;
- готовність формувати мовну стійкість, культуру аргументації, академічну доброчесність, відповідальну цифрову й публічну комунікацію здобувачів освіти;
- підтримка свідомого профільного вибору, індивідуальної освітньої траєкторії, професійного самовизначення та партнерської взаємодії в освітньому процесі;
- відкритість до інновацій, цифрових інструментів, професійного саморозвитку, педагогічної рефлексії та вдосконалення власної практики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

Про академічну доброчесність : Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4742-20> (дата звернення: 13.06.2026).

Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/851-2024-%D0%BF> (дата звернення: 21.05.2026).

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (дата звернення: 07.02.2026).

Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/463-20> (дата звернення: 07.02.2026).

Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2019. № 21. Ст. 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2704-19> (дата звернення: 21.05.2026).

Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти, за темою «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів» : наказ Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025 № 1452. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/mon-1452-04.11.2025.pdf> (дата звернення: 21.05.2026).

Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX // Відомості Верховної Ради України. 2023. № 46. Ст. 116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2834-20> (дата звернення: 21.05.2026).

Типова освітня програма для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 26.05.2025 № 765, зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 19.06.2025 № 884. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/wp-content/uploads/2025/10/top-dlya-10-12-kl-zzso-yaki-zabezpdob-prof-osvity.pdf> (дата звернення: 21.05.2026).

Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти, «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025 № 1452.

Український правопис : стандарт державної мови : офіційне видання. Київ : Національна комісія зі стандартів державної мови, 2026. URL: <https://mov.gov.ua/storage/app/sites/19/2026/rishennja-komisiyi/01-03/sdm-ukrayinskii-pravopis-vidannia.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).

Науково-методичні джерела

Аналіз стану утвердження української національної ідентичності : препринт / І. Д. Бех, К.О.Журба, Л. В. Кانیшевська, А. В. Корнієнко, Р. В. Малиношевський, О. Д. Рейпольська, О.В.Мусієнко. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 36 с. URL: <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2025/01/Preprynt-Analiz-stanu-ukr.-nats.-ident.-2024.pdf> (дата звернення: 21.06.2026).

Виховні засади утвердження української національної ідентичності : методичний посібник / К. О. Журба, І. Д. Бех, Л. В. Кانیшевська, А. В. Корнієнко, Р. В. Малиношевський, О. Д. Рейпольська. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 124 с. <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2025/01/Metodposibnyk-Vykh.-zasady-utverdzh.-ukr.-ident.pdf>

Концептуальні засади мовно-літературної освітньої галузі (українська мова, українська та зарубіжні літератури). Київ : Міністерство освіти і науки України, 2025. URL:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/novyny-posylannia/konceptualni-zasadi-movno-literaturnoyi-osvitnoyi-galuzi-ukrayinska-mova-ukrayinska-ta-zarubizna-literaturai.pdf> (дата звернення: 21.06.2026).

Кремень В. Г., Топузов О. М., Ляшенко О. І., Мальований Ю. І., Засєкіна Т. М. Профільна середня освіта: концептуальні засади для нової української школи. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2023. Т. 5, № 2. С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201>.

Мовно-літературна освітня галузь: як оцінювати в НУШ : методичний посібник / редкол.: О.Горошкіна, О. Демків, О. Кисіль, Л. Лінкевич, А. Панченков, І. Старагіна, І. Сітькова, В.Терещенко. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2025. 122 с. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/wp-content/uploads/2025/10/mov-ociniuvannia-2025-putivnik.pdf> (дата звернення: 21.06.2026).

Реалізація ключових компетентностей у мовно-літературній освітній галузі (українська мова, українська та зарубіжні літератури) : інформаційна таблиця. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2025. 3 с. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/wp-content/uploads/2025/10/mov-ukr-kompetentnosti.pdf> (дата звернення: 21.06.2026).

Я-орієнтири мовно-літературної освітньої галузі (українська мова, українська та зарубіжні літератури) : інформаційна таблиця. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2025. 5 с. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/wp-content/uploads/2025/10/mov-ukr-ya-oriyentyry.pdf> (дата звернення: 21.06.2026).

7.

Програму розробив/розробили

« ____ » _____ 20__ р.

УЗГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної
(наукової) роботи

_____ Ольга КУДРІНА

« ____ » _____ 20__ р.

Начальник юридичного відділу

_____ Мирослав БОНДАР

« ____ » _____ 20__ р.

Провідний фахівець з питань
запобігання та виявлення корупції

_____ Владислав ІВАНІЙ

« ____ » _____ 20__ р.

